

Nieuwsbegrip Extra

Met enige regelmaat ontwikkelt Nieuwsbegrip in opdracht van bedrijven of maatschappelijke organisaties een speciale themales. Bedrijven die ons vragen om zulke lessen te ontwikkelen doen dit vaak in het kader van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen', ideale organisaties brengen via de les het maatschappelijke onderwerp waarop zij zich richten onder de aandacht.

De Nieuwsbegrip Extra-lessen worden betaald door de externe opdrachtgever. De inhoud van de lessen wordt echter ontwikkeld door en valt volledig onder verantwoording van de Nieuwsbegripredactie.

Handleiding Nieuwsbegrip over *De Vaandeldrager*, niveau A

Vooraf

Deze les is ontwikkeld in samenwerking met het Rijksmuseum. De les gaat over het schilderij *De Vaandeldrager* van Rembrandt van Rijn. Dit bijzondere schilderij is na een tournee langs alle Nederlandse provincies vanaf 16 juni in het Rijksmuseum te zien. Op zaterdag 17 juni is het museum zelfs gratis toegankelijk voor iedereen! Dus dan kan iedereen het schilderij bewonderen. Meer informatie over het schilderij, de schilder Rembrandt en de tentoonstelling vind je op www.rijksmuseum.nl.

Lesoverzicht

Onderwerp	<i>De Vaandeldrager</i>
Lesdoel	De leerlingen kunnen de tekst actief lezen aan de hand van sleutelvragen. Ook kunnen ze een schema bij de tekst voor en na het lezen invullen en gaan ze aan de slag met woorden uit de tekst. Tot slot schrijven ze een recensie over het schilderij <i>De Vaandeldrager</i> .
Leesdoel	Na het lezen van de tekst weten de leerlingen wat een vaandeldrager is, waarom Rembrandt zichzelf schilderde als een vaandeldrager en wat er zo bijzonder is aan het schilderij. Ook weten ze dat het schilderij nu in het Rijksmuseum te zien is en op 17 juni daar gratis te bewonderen is.
Opdracht 1	Actief lezen, vragen stellen, sleutelvragen beantwoorden, deel schema invullen
Opdracht 2	Sleutelschema: een bekend-benieuwd-bewaardschema (verder) invullen
Opdracht 3	Onduidelijkheden ophelderen
Opdracht 4	Een recensie schrijven
Opdracht 5	Een klassenvaandel ontwerpen (extra opdracht)
Referentieniveau	De tekst is geschreven op Nieuwsbegripniveau A en sluit aan bij referentieniveau <1F

Materiaal

Voor elke leerling:

- de tekst *De Vaandeldrager: nu te zien in het Rijksmuseum* (niveau A);
- bijbehorende opdrachten voor niveau A;
- memorykaartjes voor opdracht 3 (zie bijlage handleiding);
- voor abonnees van Nieuwsbegrip: de strategiekaart *ophelderen van onduidelijkheden* en de woordhulp (op de website bij Basismateriaal).

Opdrachten

Toelichting

Actief lezen en sleutelvragen

In de basislessen ligt de nadruk op het onderdeel Actief lezen. Hierbij zijn de leerlingen gericht op de inhoud van de tekst. Bij het actief lezen is het de bedoeling dat de leerlingen voorspellen, onduidelijkheden ophelderen en zelf vragen stellen. Hiervan maken ze notities bij de tekst. Na het lezen van elk stukje beantwoorden ze bij elk stukje de sleutelvragen. De sleutelvragen stimuleren leerlingen om verbanden te doorzien, afleidingen te maken en de tekst samen te vatten. Deze activiteiten zijn erop gericht de leerlingen te ondersteunen in het vormen van een mentaal plaatje van de tekst.

Werkwijze

- Voor het lezen vullen de leerlingen al een deel van het schema bij opdracht 2 in. Wat weten de leerlingen al over het onderwerp? Wat denken zij in de tekst over dit onderwerp te zullen gaan lezen?
- Vervolgens lezen de leerlingen de tekst actief. Bij elk stukje tekst noteren zij aantekeningen, zoals vragen of dingen die zij niet begrijpen. Woorden die ze niet kennen onderstrepen ze in de tekst. Je kunt hiervoor gebruikmaken van het 'Werkblad actief lezen'. Dit werkblad vind je aan het eind van deze handleiding.
- Na het lezen beantwoorden de leerlingen de sleutelvragen. Eventueel kun je de hulpvragen erbij geven, als de leerling moeite heeft met het beantwoorden van een of meer sleutelvragen.
- Na de sleutelvragen vullen de leerlingen het schema verder in.
- In opdracht 3 gaan de leerlingen op zoek naar de betekenis van woorden uit de tekst. Ook spelen zij een woordenschatmemory met woorden uit de tekst. De kaartjes voor dit memoryspel vind je als bijlage bij deze handleiding.
- In opdracht 4 geven de leerlingen hun mening over een schilderij van Rembrandt in de vorm van een recensie. Zij maken hierbij gebruik van het SLAK-schema. De leerlingen kiezen een van de vier gegeven schilderijen van Rembrandt en schrijven hun recensie. Eventueel kun je de schilderijen op internet opzoeken om een grotere afbeelding te laten zien.
- Tot slot ontwerpen de leerlingen in opdracht 5 een eigen klassenvaandel. Deze opdracht is een extra opdracht. Hang alle vaaandels eventueel op in de klas!

Modeltekst

Modellen van de inleiding

Ik ga nu hardop voordoen hoe ik actief lees. Let goed op.

*Ik lees eerst de titel: **De Vaandeldrager: nu te zien in het Rijksmuseum**. Het Rijksmuseum, daar heb ik weleens van gehoord. Het is een groot en bekend museum in Amsterdam. Er komen veel buitenlandse toeristen op af. Volgens mij hangt het schilderij De Nachtwacht van Rembrandt van Rijn daar ook. Wacht, ik zie De Nachtwacht ook op de tweede pagina van de tekst staan. De eerste afbeelding is ook een schilderij. Zou dit ook een schilderij van Rembrandt zijn? Ja, volgens het onderschrift wel. Dit schilderij heet blijkbaar De Vaandeldrager. Wat is er zo bijzonder aan dit schilderij? En wat is een vaandeldrager eigenlijk? Ik lees eerst maar eens de inleiding van de tekst.*

In het Rijksmuseum kun je van alles zien: oude beelden, zilveren voorwerpen en wereldberoemde schilderijen. O, je kunt daar dus niet alleen schilderijen bekijken, maar ook allerlei andere kunstwerken. **Binnenkort komt hier een bijzonder schilderij bij: De Vaandeldrager van Rembrandt.** Aha, dit schilderij hing blijkbaar nog niet in het Rijksmuseum. Maar nu dus wel. Wat zou er bijzonder zijn aan het schilderij? Het is natuurlijk al bijzonder dat het van Rembrandt is. Maar zou er nog meer zijn wat het bijzonder maakt? Ik lees maar even verder. **Iedereen kan het schilderij in het museum komen bekijken. Maar wat is dat eigenlijk, een vaandeldrager? En waarom is dit schilderij zo bijzonder?** Ja, dat vraag ik me inderdaad ook af. Dat zal vast uitgelegd worden in de tekst. Ik lees snel verder.

Wat hebben jullie mij horen doen? Ik dacht hardop na over de tekst. Ik stelde vragen aan mezelf. Dat hoort bij actief lezen. Als je actief leest, sta je ook stil bij onbekende woorden. Je bespreekt samen of het belangrijk is om het woord te begrijpen. Je kunt dan de woordhulp gebruiken. Vragen en onbekende woorden kun je op het werkblad schrijven.

Laat een van de leerlingen hardop denkend het volgende stukje lezen en even stilstaan bij onbekende woorden en/of lastige zinnen en bedenken wat belangrijke woorden of zinnen zijn.

Let op: Bij elke sleutelvraag zijn er hulpvragen of aanwijzingen. Gebruik deze alleen als deze relevant zijn voor de leerlingen. Als de leerlingen de sleutelvraag direct kunnen beantwoorden is een hulpvraag waarschijnlijk niet nodig. Als bijvoorbeeld onbekende woorden al besproken zijn tijdens het hardop denkend lezen, dan is het niet nodig om dit woord nogmaals te bevragen.

Sleutelvragen en hulpvragen

Inleiding

Sleutelvraag 1: Waarom is het Rijksmuseum in het nieuws?

Hulpvraag 1a: Lees de eerste regels van de inleiding nog een keer goed.

Hulpvraag 1b: Let op het signaalwoord **binnenkort** in regel 2. (verbanden)

Let op!

De **eerste hulpvraag** bij een stukje is altijd: *Wat heb je in het stukje gelezen?*

Schutters

Sleutelvraag 2: Wat zijn schutters precies? Leg het in je eigen woorden uit.

Hulpvraag 2a: Lees regel 6-11 nogmaals.

Hulpvraag 2b: In het stukje staat een paar keer het verwijswoord **Ze**. Wie wordt of worden daarmee bedoeld? (verbanden)

Hip

Sleutelvraag 3: Je kon niet zomaar vaandeldrager zijn. Wat moest je zijn om vaandeldrager te kunnen worden? Noem twee dingen.

Hulpvraag 3a: Lees regel 17-18 nogmaals. Wat wordt daar verteld over de vaandeldrager?

Hulpvraag 3b: Lees regel 21-22 nog een keer. Wat staat daar over wat een vaandeldrager moest zijn?

Hulpvraag 3c: In regel 22 staat het woord vrijgezel. Wat betekent **de vrijgezel**? (ophelderen van onduidelijkheden)

Rembrandt

Sleutelvraag 4: Waarom schilderde Rembrandt De Vaandeldrager?

Hulpvraag 4a: Lees regel 27-32 nogmaals. Weet men het zeker?

Hulpvraag 4b: Let op het signaalwoord **namelijk** in regel 31. Daarmee wordt een reden gegeven. (verbanden)

Sleutelvraag 5: Bereikte Rembrandt ermee wat hij wilde? Leg uit waarom (niet).

Hulpvraag 5: Lees regel 38-40 nogmaals. Welk schilderij wordt bedoeld met **het schilderij**? (verbanden)

De Vaandeldrager is weer thuis

Sleutelvraag 6: Hoe werd ervoor gezorgd dat iedereen in Nederland het schilderij kon zien?

Hulpvraag 6a: Wat staat er in regel 47-52?

Hulpvraag 6b: In regel 49 staat het woord **ten minste**. Wat wordt daarmee bedoeld? (ophelderen van onduidelijkheden)

Na het lezen

Sleutelvraag 7: Wil jij De Vaandeldrager in het echt gaan bekijken? Leg uit waarom (niet).

Antwoorden

OPDRACHT 1

Actief lezen en sleutelvragen beantwoorden

Tijdens het lezen	
Inleiding	1. Waarom is het Rijksmuseum in het nieuws? <i>Het Rijksmuseum is in het nieuws omdat De Vaandeldrager van Rembrandt er binnenkort te zien is.</i>

Schutters	2. Wat zijn schutters precies? Leg het in je eigen woorden uit. <i>Schutters zijn een soort politieagenten. Ze beschermden de stad en hielpen ook bij relletjes of brand in de stad.</i>
Hip	3. Je kon niet zomaar vaandeldrager zijn. Wat moest je zijn om vaandeldrager te kunnen worden? Noem twee dingen. <i>Hij moest rijk zijn, want hij moest zijn eigen opvallende kleding betalen. Hij moest stoer en niet bang zijn. En hij moest vrijgezel, dus ongetrouwd zijn.</i>
Rembrandt	4. Waarom schilderde Rembrandt <i>De Vaandeldrager</i> ? <i>Rembrandt schilderde De Vaandeldrager om zo te laten zien wat hij kon. Hij hoopte zo meer opdrachten te krijgen.</i> 5. Bereikte Rembrandt ermee wat hij wilde? Leg uit waarom (niet). <i>Rembrandt bereikte ermee wat hij wilde, want een paar jaar later kreeg hij de opdracht om De Nachtwacht te schilderen.</i>
De Vaandeldrager is weer thuis	6. Hoe werd ervoor gezorgd dat iedereen in Nederland het schilderij kon zien? <i>Door het schilderij door heel Nederland te laten reizen. In elke provincie was hij in een museum te zien. En in elk museum was het schilderij een dag gratis te bekijken.</i>
Na het lezen	
7. Wil jij <i>De Vaandeldrager</i> graag in het echt gaan bekijken? Leg uit waarom (niet). <i>Eigen antwoord.</i>	

OPDRACHT 3 Ophelderen van onduidelijkheden

1. C. ervoor zorgen dat iets of iemand veilig is
2. A. letten op
3. in handen krijgen = in bezit krijgen
4. B. doodgaan in een oorlog of gevecht
5. het portret = het schilderij of de foto van een persoon
6. C. het voorbeeld zijn
7. het werk = iets wat een kunstenaar gemaakt heeft
8. B. de mensen die niet bij een bepaalde groep horen
9. ten minste = niet minder dan
10. A. de komende tijd

Werkblad Actief Lezen

Groepje van: _____

Leesdoel: Na het lezen van de tekst weet ik _____

Aantekeningen bij de stukjes

Noteer hieronder belangrijke informatie, onbekende woorden en eigen vragen. Schrijf ook de antwoorden van de sleutelvragen op.

Inleiding

Antwoord op sleutelvraag 1:

Schutters

Antwoord op sleutelvraag 2:

Hip

Antwoord op sleutelvraag 3:

Rembrandt

Antwoord op sleutelvraag 4:

Antwoord op sleutelvraag 5:

De Vaandeldrager is weer thuis

Antwoord op sleutelvraag 6:

Na het lezen

Antwoord op sleutelvraag 7:

Bijlage: Kaartjes memoryspel

beschermen	ervoor zorgen dat iets of iemand veilig is	in de gaten houden	letten op
in handen krijgen	in bezit krijgen, van jou worden	sneuvelen	doodgaan in een oorlog of gevecht
het portret	het schilderij of de foto van een persoon	model staan	voorbeeld zijn
het werk	iets wat een kunstenaar gemaakt heeft	de buitenwereld	de mensen die niet bij een bepaalde groep horen
ten minste	niet minder dan	voorlopig	de komende tijd